

Ik ben moede geworden die te dragen. En zoo moeten wij vandaag zeggen: de Heere haat deze wereld van beschouwingen, van visies, van meeningen, deze wereld van oecumenische gesprekken, van eenheidsgeboden en eenheidswerken, omdat men de concrete daad van gehoorzaamheid niet meer doet, en niet heeft voor het Woord der Schrift, dat gehoorzamen beter is dan offerande, door namelijk den weg op te gaan, dien Hij heeft aangewezen om de kerk te zoeken, die er is — als een wonder van Zijn verkiezing — om haar eenheid te onderhouden, die er is — de doctrina met haar gezag uit de hemelen — om haar merkteekenen te vertoonen, die er zijn — waar het Woord des Konings is aldaar is heerschappij — om in één woord KERK te zijn naar Zijn bevel — en in alle vergaderingswerk de ecclesia universalis te vertoonen, de stad Gods, die van boven is, en die straks de geheele wereld vervullen zal, de stad Gods, die Hij zoo zeer bemint, wijl Hij haar Zelf gemaakt heeft en verkoren.

En laten wij beven voor den Heere, Die ons heeft geroepen met een hemelsche roeping, en voor den Koning, Die ons vergadert onder Zijn volstrekt gezag, en ons bekeeren van „meningen, visies, beschouwingen”, en wederom de Kerk belijden met de absolute geloofstaal van de belijdenis, en alzoo de ecclesia universalis zoeken, en blijven zoeken: Jeruzalem, dat ik bemin, wij treden Uwe poorten in. En laten wij in deze wereld van de valsche profetie profeteeren van de Kerk, die er is, en ons vereenigen met elke op Gods onfeilbaar Woord gegronde vergadering van ware christgelooften, opdat Hij, wederkomende, ons mag vinden gehoorzaam in dit ééne — het zoeken, in allen vergaderingsarbeid, van de katholieke of algemeene Kerk, bewarende de doctrina universalis met al de heiligen, en gemeenschap stichtende met al de broeders. En laten wij zoo in de wereld uitgaan, in een wereld, die haar „mené, mené, tekél upharsin” reeds op haar muren heeft geschreven gekregen, om mee te vergaderen met Hem, den eeuwigen Koning, Die triumfeeren zal in het vergaderen van Zijn Kerk, en haar ook uit de laatste branding redden zal, omdat Hij de heiligen doet volharderen. Daarbij volhardende in het gebed: Regeer ons alzoo door Uw Woord en Geest, opdat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen.

Halleluja, er is een ecclesia universalis. Haar eenheid hebben wij onderhouden in dezen kerkelijken strijd, en haar merkteekenen mogen wij weer vertoonen door de genade Gods, en haar glorie mogen wij weer uitdragen in deze wereld. Daarom: Versterk hetgeen Gij hebt gewrocht, en laat Uw hulp door ons verzocht voortaan Uw volk verhoogen!

Ik heb gezegd.

Ademloos werd geluisterd.

Dit was voor velen een hoogtepunt van den dag! Even bij den aanvang enkele lijnen aangegeven en dan langzamerhand al forscher en breeder bouw van betoog met telkens dieper borende analyse! Dit spreken, deze vervaarlijke, profetische taal legt een beklemming, sleept mee, is adembenemend, omdat men de realiteit van de Kerk ziet, vlak bij, gebracht door het in de belijdenis der Kerk uitgesproken woord van God!

Als een nieuw lied klinkt Psalm 87 uit aller hart.

in de tent

In de groote, groene tent zwaalde ds Van Dijk den scepter; hanteerde ds Van Dijk den dirigeerstok; leidde ds Van Dijk de kudde; was ds Van Dijk de voorganger; had ds Van Dijk de leiding; voerde ds Van Dijk het hoogste woord — ja, hoe moet men nu eigenlijk precies onder woorden brengen wat ds Van Dijk in een vergadering uitvoert als hij daar baas is?

We zullen daarom maar kort en goed zeggen: in de tent had ds Van Dijk steeds het eerste en het hoogste en het laatste woord.

Voor wie er geweest zijn zegt dat alles.

Voor wie hem kennen zegt dit, dat het er goed was, echt goed!

Nadat gezongen was Ps. 68:10, gelezen Esther 9:19-28, ging ds Van Dijk voor in gebed.

Voor zijn openingsrede — zie zoo iets doet alleen hij — hield ds Van Dijk een openingsrede van zijn openingsrede. Mannenbroeders en zusters, zoo ving hij aan, gevoelt wel, dat dit iets heel bijzonders is, dat ge in een tent moogt zitten. Wat is het móóóó, dat bij een verdubbelde Nieuwe Kerk, die de menigte niet kon bevatten, ook nog een verdubbelde reusachtige tent komen moet. Hierin blijkt wel het overwelldigende bezoek van onzen Theol. Hoogeschooldag. Ik heb u iets voorgelezen over het Purimfeest. Ik had het ook kunnen doen over het Looftentenfeest. Dat viëren we eigenlijk ook! Want daar hoort een tent bij, door welker naden we de blauwe lucht ontwaren, terwijl het heerlijke groen, waarop de zon haar stralen werpt, rondom ons is. Ge meent misschien bij de Nieuwe Kerk ten achter te staan, maar we hebben hier een entourage en garnering, waardoor de tent de kerk ver overtreft. We moeten eigenlijk diep medeliden hebben met de menschen, die het vandaag niet zoo'n steenen kerk moeten doen! U ziet bovendien hier op het podium prof. Veenhof, thans de „hoogste” der professoren en naast hem ds Knoop

— als deze er is, is alles goed. Voorts ook nog de jongste der Curatoren als bloesemende bloesem vol levenskracht.....

Maar Uw verslaggever houdt op, want we nemen liever de volledige openingarede van ds Van Dijk, aldus luidende:

het nieuw testamentisch PURIMFEEST

Mannen Broeders en Zusters!

Van heinde en ver zijt gij weer samengekomen tot de viering van onzen Theologischen Hoogeschooldag. Van harte heet ik u allen hier welkom in deze groote tent, die wij hebben moeten spannen om het overstelpend groot aantal bezoekers, dat vandaag naar Kampen is gekomen. Het kan voor uw gevoel een kleine teleurstelling zijn, dat gij niet in de Nieuwe Kerk, maar hier in de Tent zijt ondergebracht. Maar voor die teleurstelling is geen reden. Vanmiddag zult gij in de Nieuwe Kerk mogen zijn en bovendien — ik las u zoo even voor het verhaal van de instelling van het Purimfeest. Ik had ook kunnen lezen van het Looftentenfeest. Ook daarop lijkt het feest, dat wij vandaag houden. En daarbij past zoo uitnemend een samenkomst in een tent, op het groene veld, waar de zon schijnt door de reten en ge den blauwen hemel zich boven u kunt zien koepelen.

Zorgt er maar voor (onder die voorwaarde mogen wij dit terrein gebruiken), dat gij geen papier of anderen rommel hier achterlaat, maar dit veld even maagdelijk achterlaat als wij het hebben gekregen.

Onze Theologische Hoogeschooldag.

Rustig heeft onze School dit jaar haar werk kunnen doen.

Zooals een bergbeek, na zich bruisend en schuimend door een engte te hebben geperst, stil voortglipt, zoo gleed in het afgelopen jaar, na de spanningen, waarin zij een paar jaar geleden verkeerde, rustig voort.

De Hoogleraren en de studenten hebben, ieder op zijn eigen wijze, hun werk mogen doen. Onderscheidende kandidaten zijn de Kerk ingegaan. Nieuwe studenten staan gereed ingeschreven te worden.

Wat is dat met onze School toch een wonder.

Ik heb u voorgelezen Esther 9:19-28; de instelling van het Purimfeest.

Wat hadden die Joden daar in Babel het ontzettend benauwd gehad. Zij hadden het altijd al niet zoo gemakkelijk. Nu ja, zij konden er wel een handelje doen en wat geld verdienen. Zij hadden er hun brood wel; maar — zij werden door de trotsche Babyloniërs toch met den nek aangezien. Het waren toch maar Joden, een overwonnen volk.

Maar toen was daar opgekomen de sinistere figuur van den trotschen Haman, den Agagiet, wiens trotsche toorn was opgevlamd tegen Mordechai en in Mordechai tegen heel het Joodsche volk.

Dood zouden ze, dood. Hij wist den koning voor zijn plan te winnen.

Het lot werd geworpen en de dag bepaald, waarop de Joden zouden sterven.

Wat hebben die arme Joden het toen bang gehad. O, het te weten: „op dien dag, dan zullen wij allen moeten sterven; allen, grooten en kleinen; nog zoo veel dagen, zooveel uren en dan, dan is het uit”.

Een zee van angst is over dat volk heengeslagen. En toen —; daar verschijnt Esther; en achter haar Mordechai.

En op eenmaal —, de tijd: „het gaat over; wij zijn vrij; wij zijn vrij; de rollen zijn omgekeerd; niet Mordechai aan de galg, maar Haman en zijn zonen.

Niet de Joden vermoord; maar wij mogen dien vijanden het leven nemen en over hen heerschen in onzen toorn”.

Geweldig, wat een vreugde. Ik zie ze die Joden, roepend, lachend, elkander op den schouder slaande en om den hals vallende. Schreiend van vreugde. La-waai makende, zooals Joden dat kunnen.

Het is geen wonder, dat Mordechai toen instelde het Purimfeest; een feest voor de Joden en toen voor hun nageslacht; dagen om blijde zijn feest te houden, elkander geschenken te geven en den armen te gedenken.

Nu, zoo'n Nieuwtestamentisch Purimfeest lijkt mij dezen Schooldag; zoo zou ik de Schooldagen in de toekomst willen hebben.

Onze School heeft het de laatste jaren niet gemakkelijk gehad. Dat is begonnen bij de vereeniging in 1892. Er is toen een Beding gemaakt om het bestaan van de School veilig te stellen. Maar, hoe spoedig daarna begonnen de pogingen om de School te doen verdwijnen en op te doen gaan in de Theol. Faculteit van de V. U.

In 1902 kwam het zoover, dat de meerderheid ter Synode besloot de School te doen verdwijnen. Terwille van de sterke minderheid werd dit besluit niet uitgevoerd. De School werd haar, zooals men later zeide, door de meerderheid cadeau gedaan. De School leefde alleen bij de gratie van die meerderheid. Bavinck en Biesterveld gingen weg. Een groot getal studenten met hen; het leven van de School hing aan een zijden draad. En in 1905 een nieuwe uittocht van studenten. De School wankelde tot valens toe.

Maar de Heere hield haar overeind.

Gestadig steeg het getal der studenten. Straks een vijfde hoogleeraar.

En toch —, de School had het moeilijk.

De School leefde; maar er was geen glans, geen bloei.

Wat een gescharrel in dien tijd, waarin de Gereformeerde Kerken zoo rijk en sterk waren om een nieuwe hoogleeraarsplaats te krijgen. Wat een moeite in verband met het promotierecht.

Toen kwam de strijd in onze Kerken. De Reformatie brak zich baan.

Gode zij dank, liep de scheidingslijn hier niet zóó, dat aan den eenen kant alleen stonden mannen van de Scheiding, aan den anderen kant mannen van de V. U. Ook onder de mannen uit de Doleantie en uit de V. U.-kringen waren er prchtige, geharnaste strijders voor de doorbrekende vernieuwing.

Het leven van de Kerken kwam in geweldige beroering. Ook het leven van de School. De stroom werd gedreven door enkelen, die het schuim omhoog deden spatten. Waar zou dit alles op uitloopen? Het leek donker met de School. Het grootste deel van de Hoogleraren werd ontrouw. Wij behielden maar één Lector, dr Dam; één Hoogleeraar, prof. Schilder; een halven Hoogleeraar, prof. Greijdenus, die immers reeds emeritus was, al is hij later dan ook tot anderhalf uitgegroeid.

Onze gebouwen en bibliotheek raakten wij kwijt. Van de curatoren bleef er bijna niemand over. Wat zou dat worden?

En ziet; toen de ergste beroering voorbij was, toen hadden wij een prachtig gebouw; gekocht en betaald. Toen hadden wij vijf Hoogleraren en drie Lectoren; een groot aantal studenten; een volledig curatorium. Wat heeft prof. Schilder in dien donkeren winter van 1914-15 daarvoor gewerkt in Groningerland. Wat heeft de „Stichting voor de Theol. Hoogeschool”, welks arbeid wij hier dankbaar gedenken, daar gearbeid en gezorgd, gelijk hij dat nog dagelijks doet.

Maar achter alles staat de Heere God. Hij, Die in Hamans dagen Israël verloor, opdat het Zijn taak in Zijn Koninkrijk zou kunnen volbrengen, Hij heeft onze School behouden in het gevaar en haar in de ruimte geleid.

Zouden wij nu geen feest mogen viëren? En wij viëren feest op onzen Theologischen Hoogeschooldag; kortweg onzen Schooldag.

Wat waren die schooldagen in de voorbije jaren?

De liefhebbers van de School gevoelden: „daar klopt in die dagen geen hart voor de School. Daar spraken mannen, van wie men wist, dat zij om de School maar heel weinig gaven.

Men gevoelde zich op die dagen niet thuis. Een enkele getrouwe kwam, maar er was geen enthousiasme.

Maar nu? Wat een dagen zijn het geworden. De duizenden kwamen met een vrolijk hart. Er werden geschenken aangebracht.

Een vreugdedag van groot en klein. Een Purimfeest.

Zoo moet het blijven.

God beware er onze Kerken voor, dat haar leven weer zou inzinken en met haar de School en de Schooldagen.

Het flitste vandaag door mijn geest: „O, als het toch eens weer zoo ver kwam, dat wij met een paar menschen weer Schooldag zouden moeten houden en onszelf moed zouden moeten inspreken met te zeggen: „Het gaat nog al”.

De Schooldag blijve in gedachten ons Purimfeest; de dag van vreugde en blijdschap en het zenden van deelen aan elkander”.

Alléén, hoeden wij ons voor een dreigend gevaar. Het Purimfeest van Israël is verlopen. Israël werd eigengerechtig; het werd wettisch, maar vergat den Heere, om Wien het gaat. Het vergat, dat de Heere Israël in Babel had bewaard tot Zijn taak, in Zijne Ontferming.

En toen werd het Purimfeest een feest van zelfverheerlijking, van ijdelheid, van hoogschatting van eigen flinkheid en deugd en van een uit de hoogte neerzien op de vijanden. Ik denk niet, dat het precies waar is, wat men wel eens vertelt, dat de Joden op Purimfeest door de Synagoge loopen en zingen: „Sla Haman dood, sla Haman dood, met schoenen en met kousen”; maar dat het een ijdel, vleeschelijk feest is geworden, dat weet ik wel.

Dat gevaar loopen wij op onze Schooldagen ook.

Dat wij den Heere vergeten; vergeten, dat het Zijn Macht en Ontferming is, waardoor wij zijn, wat wij zijn.

Dat wij het zouden zien als vrucht van eigen flinkheid en vroomheid.

Zelfverheerlijking en een staan in eigen kracht, met geringschattend neerzien op en spreken over die anderen, die nauwelijks een kerk vol kunnen krijgen.

Dat zou erg zijn; het begin van den ondergang.

Dat wij ons daarvoor hoeden in het geloof, in de kracht des Heeren klein blijven.

Het gaat om 's Heeren zaak; wij drijven alleen op Zijn kracht, op Zijn ontferming.

Dwars door het vreugdebestaan zijn op dezen dag en op de Schooldagen in de toekomst, de klank, de kleinmakende klank van het Woord:

„Zijt niet hooggevoelende, maar vreest”.

Daartoe helpe ons God!

Onder het machtige zingen van Ps. 103:1, 2, 3 en 4 werd gecollecteerd, evenals in alle vergaderingen voor Theol. Hoogeschool en het suppletiefonds. En dan krijgt De Vonk het woord om de volgende rede uit te spreken, handelend over

Levensgevaarlijk Apriorisme

Het opschrift boven de toespraak, die ik heden tot U ga houden, zou ik aldus willen laten luiden: Levensgevaarlijk Apriorisme. Levensgevaarlijk — Apriorisme.

Het zou kunnen zijn, dat U van dit opschrift een beetje schrok. Ik zou me dat best kunnen begrijpen. Want beide woorden klinken stellig schrikbaar.

Levensgevaarlijk — juist omdat iederen dat wel begrijpt.

En Apriorisme — omdat menigeen dat on-Hollandsche woord waarschijnlijk niet begrijpt.

Nu zie ik wel kans U van dezen eersten schrik wat te genezen.

Een apriori is heel eenvoudig dit.

Wanneer b.v. ergens een vergadering gehouden wordt, waar alleen worden toegelaten dames en heeren, die van een entreebiljet voorzien zijn, dan zou U het bezit van zoo'n entreebiljet (zoo'n toegangsbewijs), een apriori voor het lidmaatschap van zoo'n vergadering kunnen noemen.

Want apriori beteekent: van te voren.

Alvorens U in zoo'n vergadering moogt verschijnen en toehooren en eventueel vragen stellen en meespreken, kortom alvorens U van allerlei rechten in die vergadering moogt gebruik maken, moet U zoo'n biljet hebben.

Zoo'n biljet is dan een apriori.

En nu is apriorisme dit.

Denk maar aan andere woorden, die eindigen op -isme.

Sociaal is goed, maar socialisme is zonde.

Synodaal is goed, maar synodalisme is zonde.

Zoo kan een apriori ook heel goed zijn. Als men voor een besloten vergadering vertoon eischt van een lidmaatschapskaart daar is niets tegen. Maar als men eerst per advertentie bekendmaakt, dat de toegang tot zekere vergadering voor iedereen cadeau en vrij is, maar straks toch bij den ingang der zaal entree heeft — dat gaat niet aan.

Dat is dan oneerlijk. Dat is dan een ongepast en zondig, apriori, dat de heele boel bederft. Dat is apriorisme.

Nu heeft De Doekes op onzen schooldag van verleden jaar gesproken over: de oude strijd. Daar zou ik het nu ook over willen hebben. Alleen maar, De Doekes liet ons een stukje zien van denouden strijd, die zich heeft afgespeeld in de vorige eeuw. Maar ik zou U ditmaal eerst 's een paar eeuwen verder terug willen voeren in de kerkgeschiedenis, n.m.l. tot aan de dagen van het N.T. In dien tijd heeft Gods Kerk n.m.l. moeten voeren een gevecht met een zeker apriorisme — zóó gevaarlijk, dat het, als God het niet had verhoed, de Kerk van Christus ten verderve zou hebben gevoerd. En nu geloof ik, dat wij daar heden ten dage nog heel wat van kunnen leeren.

Ik bedoel dit.

We lezen in Hand. 15 van den eersten strijd in de kerk der nieuwe bedeeing. Hoe was die ontstaan?

Er waren Christenen van Joodsche afkomst (gekomen) op plaatsen, waar Christenen woonden van heidensche bloede, en daar hadden die eersten gezegd tot de laatsten (dus die Christenen van Joodsche afkomst tot die voormalige heidenen): „Indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, zoo kunt gij niet zalig worden“.

Kijk, dat was nu echt Joodsch, hoogmoedig-Joodsch. Het woord vervulling stond niet in het toenmalige Joodsche woordenboek.

Dat zulke zaken als besnijdenis en sabbath slechts schaduwen waren, die om vervulling riepen — dat werd niet ingezien. Neen, het Joodsche volk was het uitverkoren volk.

En toegang tot dat volk werd slechts verschaft door de Joodsche ceremoniën. Dié vormden de poort des heils. Dié waren het onverbiddelijke apriori tot het lidmaatschap van het uitverkoren volk, het zaad van Abraham, Gods bondsvolk.

Als een heiden niet besneden werd en daarmee den heelen last van Mozes' wetten op zich nam, kon hij geen Abrahamskind, geen bondskind zijn.

Zoo was dat door de Schriftgeleerden uitgemaakt.

En zoo moest dat blijven — ook toen de Heere Jezus gekomen was om al die schaduwen als besnijdenis en sabbath (zie Col. 2) te vervullen.

Neen, zeiden sommige Joodsche broeders, neen, indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, zoo kunt gij niet zalig worden.

Nu weet U natuurlijk, hoe de Heilige Geest, tezamen met al de apostelen en de geheele gemeente te Jeruzalem, over dien Joodschen eisch geoordeeld heeft.

Als men de vergadering van Hand. 15 een synode zou mogen noemen — maar dat gaat niet, er was maar één gemeente vergaderd met de apostelen — dan zouden we mogen zeggen: die eerste synode heeft direct de wacht betrokken bij dat dure kerkgoed, dat Christus ons verwierf: de vrijheid.

Geen slavenboeien aan leden van Christus' kerk-lichaam, ook al zijn die boeien vervaardigd uit bepalingen en inzettingen van Mozes' heilige wet, die Gods Geest zelf voor ons in de Schrift heeft opgeteekend.

Neen, zei a.h.w. de Heilige Geest te Jeruzalem, al smeedt gij nog zulke schijnbaar heilige ketenen — immers van Mijn eigen woorden in het O.T. — en ge bindt er de N.T.ische Kerk van Christus mee, dan breek ik ze stuk en werp ze met verontwaardiging weg. Vergulde en verzilverde boeien zijn net zoo goed boeien.

Over die verontwaardiging van den Heiligen Geest kunt U vooral lezen in den brief van Paulus aan de Galatiërs.

Ik haal daarvan nu vooral eens hoofdstuk 3 naar voren. Straks zult U wel merken waarom ik dat doe. Oeh, wat was de apostel Paulus toch van dat bericht geschrokken.

„Zulke menschen, die meenen, dat iedere heiden eerst compleet Jood moet worden, anders kan hij niet zalig worden, zijn ook in het Galatische land gekomen en ze maken er leelijk opgang onder de Christenen.“

Op één of andere manier moet deze Jobstijding den apostel ter oore gekomen zijn. Hoe precies, weten we niet. 't Behoefte ook niet. Van het toenmalige verkeer moet U beslist niet te min denken. Vooral niet van het verkeer onder de Joden. Want Joden vond men overal. Niet alleen in groote steden als Rome, Antiochië en Alexandrië — daar bij massa's — maar b.v. ook op het afgelegen Krim-schiereiland, ook in dat stuk binnenland van het tegenwoordige Turkije, dat bewoond werd door de blauwoogige en blondharige Kelten, die wij thans Galatiërs plegen te noemen; kortom Joden trof men van Spanje tot China aan.

Zulke Joden als die de Galatische Christengemeenten hebben gepoogd onder het slaafsche juk van hun wetten en regelen te brengen, worden vaak Judaïsten genoemd en hun godsdienst Judaïsme.

Vroeger heb ik nog te goed gedacht van die Judaïsten, vrees ik. Ik dacht, dat ze Christenen waren van Joodschen bloede met alleen maar wat Joodsche dwalingen behept. Maar sinds ik het mooie boekje las van Dr J. L. Koole „De Joden in de verstrooiing“ en vooral sinds ik wat gebladerd heb in het omvangrijke werk van Prof. George Toot Moore „Judaïsme in the first centuries of the christian era“, geloof ik, dat ze nog veel gevaarlijker waren; dat ze eerst en vóór alles Joden waren, voor 100 % Joden-in-den-slechtsten-zin-des-woords, en voor eigenlijk niet 1 % Christenen¹⁾.

Evenwel, voor het doel, dat ik thans beoog, heb ik dat woord Judaïsme eigenlijk niet nodig. Als we Paulus' brief aan de Galatiërs lezen en vooral Gal. 3, zien we, dat we dié menschen nu echte Aprioristen kunnen noemen.

Wat is er n.m.l. gebeurd? Wat is de achtergrond van Gal. 3?

Die Joden daar in Galatië blijken de Christenen geworden hielden aldaar het recht op het kindschap Abrahams te hebben betwist op de volgende manier.

Welneen, zoo'n onbesneden Galatiër, die alleen maar geloofde, dat Jezus de Messias was, dié was natuurlijk geen kind van Abraham, geen kind van God²⁾. Dat ging zoo maar niet.

Welneen, „Indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, zoo kunt gij niet zalig worden“. Eerst moet ge de poort van de besnijdenis door. Eerst moet ge aan den lijve dat entreebiljet hebben ontvangen. Eerst zal aan dat hoogheilige apriori de vereischte tol moeten zijn betaald en dan zijt ge pas zaad Abrahams, kind Gods³⁾.

Misschien wilt U me vragen: Maar als zoo'n heiden zich dan besnijden liet en zoodoende dus Jood werd, was dan zoo'n proselyt een Jood in volle rechten of werd er dan toch later nog een beetje uit de hoogte op hem neergezien?

Neen, dat niet. De zooëven genoemde Dr Koole verzekert: „Wie besneden is, is daarmee volbloed Jood geworden“⁴⁾. En de zooëven genoemde Moore vertelt: „Wanneer een man proselyt werd, waren de inwijdingsplechtigheden drieërlei: besnijdenis, onderdopping en een offer brengen in den tempel“.

Voor een vrouw verviel uiteraard de besnijdenis en na de verwoesting van den tempel verviel ook het offer. Maar dan gaat Prof. Moore aldus verder: „Zoodra een proselyt was besneden en gedoopt, was hij tot den volledigen stand der godsdienstige gemeenschap verheven en bezat hij al de wettelijke rechten en bevoegdheden en was hij onderworpen aan al de verplichtingen van den geboren Jood“. En dat zegt Moore: „He had entered into the covenant“, „hij was binnengetreten in het verbond“⁵⁾. En in een noot wordt dan nog de Hebreuwsche naam van zoo iemand genoemd: een verbondspersoon. Letterlijk vertaald: iemand, die tot en zoo in het verbond was getreden.

O zoo. Dat klopt precies met Gal. 3 of liever met wat we die Joden op den achtergrond van Gal. 3 zooëven hebben hooren moppen: Kind van Abraham,

¹⁾ „The Jews..... were diligent to make proselytes even among Gentiles who had embraced christianity“, Moore, III, 151.

²⁾ 3: 26, 29; ³⁾ a.w. 87.

⁴⁾ a.w. I 331, 332. In de noot staat: Hence he is called geer ben beriech, a covenant-proselyte.

kind des verbonds door te gelooven in Jezus als Messias? Geen quaestie van. Neen, kind van Abraham, kind Gods, binnengetreten in het verbond, door... de besnijdenis.

Eerst besnijdenis. Apriori besnijdenis.

Nú zou ik als ik tijd had, wel den heelen brief aan de Galatiërs met U willen doorlezen. Maar dat gaat niet. Ik moet me zelfs bepalen tot de hoofdzak van hoofdstuk 3. En die is deze.

De apostel heeft dit tot de Galatiërs gezegd: Als men ergens van kinderen Abrahams mocht spreken, dan juist bij hen. Want het was met Abraham gegaan net als met hen. Want wanneer had God aan Abraham geschonken het Evangelie van het verbond der genade? Toen pas, nadat Ge vooraf — apriori — had geconstateerd, dat Abraham zoo heel secuur de wet van Mozes nakwam? Welneen, dat kon niet, want daar wist Abraham nog niemendal van af. Sinaï kwam 430 na Abraham.

Welnu, en zoo was het met de Galatiërs precies eender gegaan. Ze waren niet het verbond van God met Abraham binnengetreten na een apriori dit of dat, zooals die Joodsche Aprioristen verlangden. Eerst dat teeken in uw vleesch, eerst die besnijdenis en dan treedt ge daardoor binnen in het verbond.

De apostel Paulus, ja de Heilige Geest, die Paulus dreef om driftig met z'n eigen, vermoedelijk gekneusde, hand⁶⁾ dezen brief te schrijven, heeft zulke gedachten over Gods verbond diep afgekeurd. Veroordeeld als vleeschelijk.

„Dit alleen wil ik van u leeren (= weten): hebt gij den Geest ontvangen uit de werken der wet of uit de prediking des geloofs?“⁷⁾

't Is duidelijk, dat de apostel hier tegenover elkaar stelt wet en geloof, niet om daarmee dat wets-apriori van de Joden te vervangen door een geloofs-apriori van Paulus.

't Is om te huilen, wanneer men zoo'n treurige misvatting van Gal. 3 tegenkomt, zooals b.v. nu weer in het voorlaatste nummer van „De Strijdende Kerk“⁸⁾.

Daar vindt men een proefje van dat synodalistisch apriorisme, waarop ik straks nader terugkom.

Daar vindt men deze goedkoopere redeneering, zoo genaamd rustend op Gal. 3:

Ware bondelingen zijn we pas door het geloof, zegt Gal. 3: 29. Welnu, dus alleen wie dat geloof heeft is ware bondeling.

Wel zeker, nog één stapje verder en we zullen zeker moeten toegeven: zal een kindje een ware bondeling zijn, dan zal het eerst (apriori) wel „het geloofsvermogen“ oftewel de „wedergeboorte“ moeten hebben ontvangen.

Kijk, op zoo'n manier gaat men nu dwars tegen heel de strekking van Gal. 3 in, waar Paulus juist ieder apriori wegslaat van bij het verbond Gods.

Om nog een bewijs te geven.

Juist daarom herinnert de apostel er b.v. in Gal. 3: 16 ook aan, dat God de beloftenissen niet heeft gesproken tot Abraham en zijn zaden, maar tot Abraham en zijn zaad. Niet zaden. Niet nakomelingen. Waarmee de apostel wilde zeggen: Galatiërs, ge behoeft geen „volbloed Jood“ te zijn door geboorte, noch te worden door besnijdenis, om te deelen in het verbond Gods met Abraham.

Geen nakomelingen. Weg met dat vleeschelijke apriori.

Neen, als gij U hebt verlaten op Jezus Christus en dien gekruisigd, zooals ik dien gepredikt heb en niets meer, dan is voor U ook dat heele verbond, dat God ook eenmaal aan Abraham gaf, sprekende: Ik zal Uw God zijn en de God van Uw zaad.

Ik heb zooëven dat voorbeeld uit het jongste nummer van „De Strijdende Kerk“ nog maar een proefje genoemd. Ja, want het is maar een staaltje van die redeneering, die we nu langzamerhand wel hebben leeren opmerken, ook al werd ze niet altijd even bot uitgesproken.

We hebben echter die theorie leeren ruiken, ook als ze zich maar voor een enkel onderdeeltje blootgaf.

We ruiken haar als we b.v. Dr J. Ridderbos hooren verzekeren in zijn brochure „Kerkscheuring“, dat „het verbond hierin bestaat en hierdoor tot stand komt, dat de Heere de harten vernieuwt en Zich aldus een volk bereidt, waaraan Hij Zich voor eeuwig als God verbindt“⁹⁾.

Zooëven was voor „De Strijdende Kerk“ het apriori voor het verbond: het geloof.

In de brochure „Kerkscheuring“ heet dat apriori: vernieuwing des harten, m.a.w. wedergeboorte.

Ja, we kennen die aprioristische theorie wel.

Ik moet er nog al 's aan denken, wanneer ik de kinderen bezig zie met het zoogen. halmspel. U weet wel, bij dat halmspel gaat het er om, wie het eerst met z'n stukken aan den overkant van het bord zit. En nu zie ik de kinderen altijd dit foefje uithalen, dat ze eerst een heel rijtje stukken naar dien overkant klaar zetten en dan gaat het als van een leien dakje. Haasje over springen ze langs dat trapje naar den overkant.

Zoo doet het heerschende Synodalistische Apriorisme ook. Net als vroeger het Judaïstisch Apriorisme.

Zooals vroeger het Judaïstisch Apriorisme tegen de Galatiërs zei: Ge treedt pas recht het verbond

⁶⁾ 6: 11, 17; ⁷⁾ 3: 2; ⁸⁾ No. 49, 6 Sept. '47.

⁹⁾ Kerkscheuring, 7.

binnen en ge zijt pas „volbloed Jood“ door de BESNIJDENIS, zoo zegt vandaag het Synodalistisch Apriorisme tot ons: Ge treedt pas recht het verbond binnen en ge zijt pas volledige bondeling door de WEDERGEBOORTE.

En als we dat Apriorisme aanvaarden, dan wordt de zelfbeproeving ook zoo'n haasje-over-spel als het halmajen van mijn kinderen.

Want het gaat zoo:

Wanneer zijt ge een heusch, echt bondeling?

Als ge wedergeboren zijt. Als ge de wedergeboorte hebt.

Hoe kan ik dat weten?

Wel, dat zaadje, dat knolletje, dat bolletje der wedergeboorte openbaart zich in een paar spruitjes: het ééne spruitje heet geloof en het andere heet bekeering.

Dus nu gaat u maar aan den gang.

Als U bij uzelf dat sprietje des geloofs of dat sprietje der bekeering ziet — (maar kijk nu goed of het wel een écht sprietje is) —

dan kunt U uit zoo'n sprietje afleiden, dat het bolletje er is. De wedergeboorte.

En als die er is dan is het verbond er ook. Dan is ook het verbond „tot stand gekomen“, zegt dr J. Ridderbos.

En dan behoort U vanzelf tot het getal der uitverkorenen.

— Net als bij het halmajen de kinderen springen langs een laddertje van pionnen naar den overkant, zoo zou het Synodalistische Apriorisme ons via zoo'n reeks, die begint bij het geloof-als-daad, willen laten opklauteren tot Gods verborgen raad.

Wat klopt het toch prachtig.

Als een bus.

Alleen maar, dat Synodalistisch Apriorisme is niet zoo'n onschuldig kinderspelletje.

Hebt ge niet begrepen, dat het even verfoeilijk is als het J u d a i s t i s c h Apriorisme, waartegen de Heilige Geest den Apostel Paulus de pen deed opnemen om de gemeente van Christus voor doodelijk gevaar te behoeden?

Want ook dit SYNODALISTISCH Apriorisme slaat de gemeente van Christus in ketenen, in de ijzers.

Net zoo goed als het Joodsche.

Want hoe zoudt U dat vinden? Stel 's voor, dat U in de gevangenis zat, gebonden aan armen en beenen, met harde, roestige ijzeren boeien. Maar ik zou bij U komen en ik zou die leelijke ijzeren boeien vervangen door mooie, gladder, glinsterende koperen of zilveren of misschien wel gouden boeien. Hoe zoudt U dat vinden?

U zoudt zeggen: daar schiet ik nog niets mee op. Mijn gevangenschap blijft er dezelfde, de oude om.

Zoo is ónze strijd tegen het Synodalistisch Apriorisme in den grond der zaak dezelfde als Paulus' strijd tegen het J u d a i s t i s c h Apriorisme. Beiden zetten ze aan den ingang van Gods verbond een ongeoorloofd apriori.

Ongeoorloofd. Zondig. Slecht.

Al vervaardigen ze beiden de ketenen van dat apriori van het edelst metaal.

De één neemt daarvoor te baat die s c h o o n e b e s n i j d e n i s, waarvan de Heilige Geest inderdaad Zelf zoo heerlijk spreekt in het Woord.

En de ander grijpt daarvoor aan die s c h o o n e w e d e r g e b o o r t e, waarvan de Heilige Geest inderdaad ons Zelf zoo heerlijk onderwijst in het Woord. En daarom hebben die Synodalistische Aprioristen zoo'n grooten ingang gevonden in de arme Gereformeerde kerken van onzen tijd. Wedergeboorte. Maar dat is toch een woord uit den Bijbel.....

Maar, brs en xrs, dat zetten van zoo'n apriori bij den ingang van Gods verbond — dat is voor de kerk van Christus beslist levensgevaarlijk. Al geeft men dan aan zoo'n ding een Bijbelschen naam (besnijdenis, wedergeboorte, geloof.....).

Geen wonder, dat de apostel Paulus tegen zulk Apriorisme hevig losbrandde. Want hij zag heel goed, dat door zulk bedrijf de gemeente van Christus wordt teruggedrukt tot bange slavernij.

Daarom is 't óók geen wonder, dat Luther zoo bijzonder veel van dien brief aan de Galatiërs hield. Hij noemde dat Schriftdeel zijn Catharina van Bora. Zoo heette zijn vrouw.

Och, mocht die brief aan de Galatiërs ook in de Synodalistische Kerken nog verstaan worden en het arme, gebonden kerkvolk vrijmaken.

Nú zullen de arme gevangenen volgens de heersche leer eerst moeten onderzoeken of ze wedergeboren zijn om dan pas te weten, dat het verbond met hen is „tot stand gekomen“ en dat dus de verbondsbeloften door hen mogen worden aanvaard.

— Ik zal U nog 's één zinnetje voorlezen. Het werd al geschreven door prof. dr F. W. Grosheide in 1936 in het Noord-Holl. Kerkblad: „We moeten weten hoe we ten Avondmaal gaan, of we gerechtigd zijn te gaan. En dat kunnen we niet weten zonder zelf-onderzoek. Ook hier komt het weer duidelijk uit, dat er niet moet zijn een steunen op de vruchten van onze beproeving, doch alleen op de beloften Gods en een ons houden aan Zijn bevel“.

En nu moet U 's naar dit zinnetje luisteren: „Maar

dat neemt niet weg, dat alleen zelfonderzoek bij het licht van Gods Woord ons kan leeren, of we op die beloften Gods mogen bouwen“.)

Ik zal hier niet op alle slakjes zout leggen. Een en ander maakt een verwarden indruk. Maar dat laatste zinnetje is duidelijk. Proeft ge de tyrannie over de zielen? Alleen zelfonderzoek — (Er staat warempel nog bij: „bij het licht van Gods Woord“). Wat klinkt dat ernstig. En zoo zal het ook zijn bedoeld. Voor de Judaïstische Aprioristen was 't ook heilige ernst) — Alleen zelfonderzoek kan ons leeren, of we op die beloften Gods mogen bouwen.

Daar hebt ge nu de tyrannie.

Eerst zouden we dus moeten weten of we wedergeboren zijn, want dan weten we, of met ons het verbond „tot stand gekomen“ is en dan weten we of we ons op Gods belofte mogen verlaten.

Maar wie Gereformeerd is, belijdt het heel anders. Er moest eigenlijk geen oogenblik sprake zijn van dat mogen, noch voor de volwassenen, noch voor de kinderen in de kerk.

God de HEERE heeft ons Zijn verbond verzegeld en nu is het Gods bevel, dat wij op die belofte des verbonds (behelzende de wassching door Christus' bloed en de vernieuwing door Zijn Geest) moeten vertrouwen.

We zijn s c h u l d i g God als onzen Vader aan te roepen en ons is be v o l e n Zijn verbondsbeloften geloovig aan te nemen. Zóó staan we er voor, volgens den Catechismus.

Nu zou ik nog één ding willen zeggen.

Als het zoo is, dat pas door de wedergeboorte het verbond „t o t s t a n d k o m t“ dan zijn er dus gemeentelieden, die buiten het verbond staan. Waar blijft dan de vaste basis, van waaruit de opvoeding in het Christelijk huisgezin, het onderwijs op de Christelijke school, de prediking in de kerk, het huisbezoek, heel het ambtelijk werk moeten opereeren?

Zulk besnijdenischristendom, als het Synodalistisch Apriorisme in den grond der zaak is, slaat den grond onder de gemeente van Christus weg. Dat is kerk-ondermijnde actie.

De ongeloofige kerkleden mogen vrijuit gaan zonder te vreezen voor Gods echte, volle wraak van het verbond. Zij behooren er immers (eigenlijk) toch niet toe.

En de wel geloovige kerkleden mogen zich buigen onder den zwaren eisch, dat ze zullen onderzoeken of ze wel heusch de „wedergeboorte“ hebben — een zware eisch, die minstens de twijfelmoedigheid in de hand werkt. (O, wat is God toch barmhartig geweest, toen Hij den apostel Paulus z'n brief aan de Galatiërs liet schrijven om de vrijheid door Christus veilig te stellen.)

Het Synodalistisch Apriorisme ondermijnt heel den arbeid der kerk, immers zoowel jegens geloovige als ongeloofige kerkleden.

Welke taak laat zoo'n stelsel over voor den dienst des Woords?

En welke taak laat zoo'n systeem over voor de opleiding tot den dienst des Woords aan een Theologische Hoogeschool?

Moge God de HEERE de Theologische Hoogeschool, die Hij op zoo onbegrijpelijke wijze voor onze kerken bewaard, gezuiverd en herbouwd heeft, voor elke besmetting met zulk Apriorisme behoeden, als waarover de Geest Gods door den brief aan de Galaten Zijn heiligen vloek heeft uitgesproken.

Laten we veel voor onze hoogeschool bidden. Voornamelijk voor haar professoren.

We hebben nu gezien, wat er komen kan van een mensch.

De Schriftgeleerden en Wetgeleerden, de professoren in de dagen der omwandeling van onzen Heere Jezus, waren ook alleszins druk met Gods Woord. Maar ze konden het toch niet goed lezen. Er lag een deksel op hun hart en zoo op de Schrift.

Dat vertelt ons de apostel Paulus in 2 Cor. 3. En die kon het goed weten. Hij sprak uit ondervinding.

Hij had indertijd zelf ook zeer geijverd tegen de kerk voor Gods Woord. Tenminste, dat dacht hij. Want later zag hij in, dat hij maar druk geweest was met menselijke bedenkselen, met vaderlijke inzettingen, Gal. 1:14.

De kerk van onzen Heere Jezus Christus heeft al wat last gehad van die menselijke wijsheid.

Daarom kan een Theologische Hoogeschool een groote zegen zijn, maar ze kan ook een ramp worden voor de kerk des Heeren.

Op de Dordtsche synode heeft men het terdege ingezien, dat de studenten, komende van zoo'n „plantsoenhof“, gelijk men hun school noemde, veel goeds maar oog veel kwaads in de kerken kunnen brengen.

En in onze eeuw is dat wederom gebleken. De arme kerken hebben onder haar scholen geleden.

Daarom rijze ons gebed gestadig op tot God voor onze professoren en hun studenten, dat zij toch „niet wijs mogen zijn boven hetgeen men behoort wijs te zijn“, maar dat zij mogen blijven bij den eenvoud van den Heiligen Geest, die de gemeente van Christus

*) Volgens Dr C. N. Impeta „Zelfonderzoek Noodzakelijk!“ 20. Spatieering van mij.

door niets anders wil onderwezen hebben dan door het eenvoudige Woord des HEEREN.

God heeft ons door Zijn waarheid weer vrijgemaakt. Blijve dan Zijn waarheid school en kerken regeren, opdat de vrijheid van Christus' kudde niet bij vernieuwing worde geroofd.

Dat was echt De Vonk!

Hij ziet dwars door de kwesties heen.

En wie kan zoo raak, zoo concreet de boodschap van het Evangelie brengen als hij?

We genoten.

En dan zijn ook hier de morgenvergaderingen voorbij.

DE MIDDAGVERGADERINGEN

Het was weer net als verleden jaar.

Van ginds en daar kwam de mededeeling, dat men een geschenk voor de School op den Schooldag wilde aanbieden.

Spontaan openbaarde zich daarin de liefde, die in iets persoonlijks, iets eigens, iets bijzonders zich uiten wil.

Het is niet mogelijk alle fijne momenten te releveeren. De massa's in beide dubbele middagvergaderingen vielen van de eene verbazing in de andere.

Mevr. Koenekoop van Gouda en Mej. Van den Berg vertelden, dat de vrouwen, de zusters bedoel ik, in het afgelopen jaar de kapitale som van f 22.800 hadden gespaard voor de bibliotheek! Wie kan de betekenis van dit bedrag bepalen? Het is samengebracht met louter dubbeltjes en stuivers. Hoeveel meisjes en vrouwen hebben in groote trouw haar wekelijksche collectetocht gemaakt?

Vader Kroes van Driebergen schonk namens de kerk aldaar twee fijne schilderijtjes, waarin hij een diepe symboliek ontdekte en de zoon, de pastor van Dalfsen offereerde een, met het bekende Reformatie-embleem van den opvliegenden arend versierde, kapstok met kleed. 36.000 steken hadden de Dalfser zusters daarin gestoken — liefdesteken, zei De van Dijk.

Den Haag—West beklom met een schilderij van Prof. Wielinga — een kunstwerk van den schilder Van Driel — den kansel. Wat zijn we daar blij mee. Want Wielinga — dat was de strijder voor het recht der kerken, de man, die het bijna klassieke woord sprak: de knop van de deur van de theologische katheders moeten de kerken altijd in eigen hand houden! En Arnhem bleef bij de Residentie niet achter. Het zorgde in bond met de Geldersche kerken voor een schitterend contereitsel van Prof. Bouwman — ook een man van onze school — een rijp kunstgewrocht van Mevr. Blokland—Toth. Spakenburg nam op zich de verlichting van de Aula in orde te maken. Niet minder dan f 1200 stelde het daarvoor ter beschikking. En wat moeten we meer verhalen? Daar kwam De Brink namens de zwakke-classes Zaanland, De Brink met f 375.50 voor de bibliotheek. Een broeder uit De Leek bracht een dankoffer van f 100. Amersfoort schonk honderd zestig gulden. Prachtig was het bureau-garnituur van een broeder uit Wassenaar. En kwam zelfs niet een antieke chocoladeketel voor den dag, aangeboden door een zuster, wier grootouders hem in 1831 als huwelijkscadeau ontvingen? En dan — mogen we De Meulink vergeten, die zich openbaarde, en dat een zeer concrete wijze, neen, niet als curator der School, maar wel als Sinterklaas der professoren, waarbij hij evenwel zichzelf ook gansch niet vergat. Wat was het een mooi moment toen Prof. Veenhof vertelde aan de blij verraste vergadering, dat een zuster hem in de Geheerzaal een „envelop“ in de hand stopte, die het omhulsel bleek van niet minder dan 80 bankbiljetten van f 25? En wie ziet nog niet voor zich de prachtige schilderijen van dien onbekenden broeder uit Heemse?

Het was alles zoo goed en mooi.

Want in die geschenken glanst de zuivere, warme liefde voor de School zonder welke ze niet leven kan.

En dan nadert het einde.

De Bouwman spreekt in de tend zijn goed, aandachtig beluisterd woord over

SABBATHSGEBOED en hoogeschool

aldus:

Broeders en Zusters,

Wanneer wij op dezen dag in gemeenschap der heiligen zijn samengekomen rondom onze Theologische Hoogeschool, dan zal het er voor ons vóór alle dingen op aankomen, dat wij ons samen zijn zuiver houden en zuiver bewaren. En op de vraag: hoe zullen wij ons samen zijn zuiver houden en zuiver bewaren wordt ons, ook nu, als antwoord gegeven: als wij dat houden en bewaren naar het Woord Gods.

Want zeker, het is ontegenzeggelijk schoon en heerlijk, dat we vandaag hier bij elkander zijn uit alle deelen van ons land en dan nog wel in zulk een aantal als nog nimmer in de annalen onzer Hoogeschool geboekstaafd kan worden. Maar dan zullen wij dit toch blij en dankbaar-verwonderd hebben te erkennen en te beleven als een wonder van Gods genade en ontferming in de vrijmaking Zijner Kerk ons geschenken.